

Секція: Фінанси і податкова політика

ТОМНЮК Т.Л.

к.е.н., доцент кафедри фінансів

*Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського
національного торговельно-економічного університету*

ХОПТА А.Ю.

магістр спеціальності «Фінанси і кредит»

*Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського
національного торговельно-економічного університету*

м. Чернівці

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Гострий дефіцит фінансових ресурсів бюджетів усіх рівнів вимагає підвищення фіскальної ефективності податкової системи, що стало важливим завданням реформування податкової системи в Україні. Вперше в історії України Податковий кодекс набув чинності 1 січня 2011 року. З метою збільшення доходів держави, в процесі реалізації податкової реформи були запроваджені такі заходи: підвищення ставки ренти за видобування газу, нафти та газового конденсату; підвищення ставок акцизного податку та розширення групи підакцизних товарів; підвищення розміру плати за землю; запровадження податку на нерухомість; розширення бази оподаткування податку на доходи фізичних осіб (зокрема, запроваджено податок на пасивні інвестиційні доходи, включаючи доходи від депозитів та дивідендів) [1].

Крім того, в Податковому кодексі зроблено обґрунтований акцент на боротьбі з мінімізацією і ухилянням від сплати податків. Разом з тим з метою активізації підприємницької активності знижено рівень

оподаткування податком на прибуток підприємств та за спрощеною системою оподаткування.

Як представлено на рис. 1, головним швидким результатом податкової реформи було значне зростання надходжень до Зведеного бюджету у перший та другий рік після впровадження Податкового кодексу (за даними Міністерства Фінансів України). Проте, на нашу думку, варто зазначити, що крім проведених реформ така економічна тенденція була спричинена теж загальним економічним пожвавленням, яке спостерігалось з початку року. Про це свідчать статистичні дані щодо зростання ВВП, показників експорту та імпорту, підвищення середньої заробітної плати.

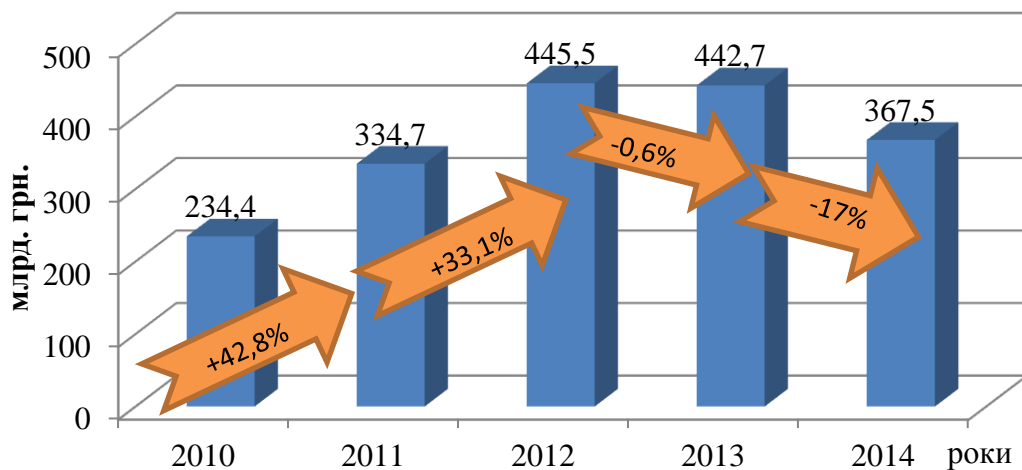


Рис. 1. Динаміка податкових надходжень Зведеного бюджету України у 2010–2014 роках

На виконання Зведеного бюджету України у 2013 р. суттєвий вплив мало відхилення фактичних макроекономічних показників від врахованих у розрахунках бюджету. Планові показники доходів державного бюджету були невиконані. В умовах зростання впродовж 2013 р. соціальних стандартів, значний бюджетний ресурс було скеровано на фінансування соціальних програм та виконання боргових зобов'язань. У результаті, при нульовому зростанні реального ВВП та інфляції, державні фінанси опинилися у критичному стані.

У складних соціально-економічних умовах, у березні 2014 р. було прийнято Закон України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні», який набув чинності 1 квітня 2014 р. З набранням чинності вказаним Законом, відбулися такі зміни в системі оподаткування:

- фіксація ставки ПДВ на рівні 20%, а податку на прибуток – 18%;
- запроваджено пенсійний податок при купівлі валюти в розмірі 0,5%;
- введено ПДВ на ліки в розмірі 7%;
- посилено оподаткування поштових відправлень з-за кордону (поріг неоподатковуваної вартості знижений до 150 євро проти раніше чинних 300 євро);
- запровадження оподаткування загальної площі нерухомості (раніше – житлової) [2].

Не зважаючи на вжиті заходи, податкові надходження зведеного бюджету у 2014 році зменшилися на 17% у порівнянні з показником 2013 р. Зниження рівня податкових надходжень обумовлено наступними негативними чинниками:

- зниженням цін та попиту на основні товари українського експорту (у 2014 р. експорт склав 68,8 млрд. дол. США, що на 19,5% менше у порівнянні з показником 2013 р.), що призвело до падіння промислового виробництва в експортоорієнтованих галузях: металургії (на 5,3 %), машинобудуванні (на 13,2 %), у виробництві хімічної продукції (на 16,9 %) [3];

- обмеженням на поставку вітчизняних товарів, накладені Російською Федерацією;

- зменшення обсягів імпорту майже за усіма бюджетоутворюючими товарними групами, зокрема, паливно-енергетичні товари – на 37,4 %, машини, устаткування та транспорт – на 38 %,

продукція хімічної промисловості, каучук – на 20 % тощо. Загальний обсяг імпорту товарів зменшився на 31,7% у порівнянні з показником 2013 р. [3], що обумовлено зниженням економічної активності та девальвацією гривні;

- військовий конфлікт на сході України, що обумовив значне скорочення податкових надходжень з Донецької та Луганської областей.

Таким чином, складні умови зовнішньої торгівлі, що суттєво вплинуло на експорт та розвиток вітчизняної економіки в цілому, девальвація гривні та військовий конфлікт обумовили скорочення реального ВВП у 2014 році на 6,8% [4], а, отже, і загалом здійснило негативний вплив на формування податкових надходжень Зведеного бюджету України.

31 січня 2015 року розпочався новий етап в реалізації податкової політики України. 28 грудня 2014 року Верховна Рада України прийняла пакет законів про податкову реформу в Україні [5]. Кардинальні зміни в оподаткуванні юридичних осіб та громадян покликані спростити і здешевити систему адміністрування податків, а також додатково залучити кошти до бюджету держави. З цією метою з 2015 року в Україні зменшується кількість податків: з 22 до 9. Залишилися податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, акцизний податок, рентна плата, збори, а також місцеві податки: податок на майно і єдиний податок. Проте реального скорочення кількості податків не відбулося, оскільки деякі податки не скасовані повністю, а лише трансформовані або визначені у складі іншого обов'язкового платежу: наприклад, фіксований сільськогосподарський податок став 4-ю групою єдиного податку, податок на майно об'єднує три обов'язкових платежі (плату за землю, транспортний податок та податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки).

Таким чином, на нашу думку, податкова реформа–2015 носить декларативний характер, а тому потребує здійснення реальних змін у

напрямку спрощення адміністрування податків в Україні як однієї зі складових стимулювання бізнесу в Україні.

Література:

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2181-14>
2. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 27.03.2014 № 1166-VII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1166-18>
3. Звіт про виконання Закону України "Про Державний бюджет України на 2014 рік". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=414127&cat_id=413628
4. У 2014 році ВВП впав на 6,8% – Держстат [Електронний ресурс] // Українська правда. – 20.03.2015. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/03/20/7062139/?attempt=1>
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи [Електронний ресурс]: Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/63466.html>